

lium eleemosynas, per conversas, quæ non sunt professæ, vel si professæ fuerint, sint tamen ætatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis extra tamen monasterium degant, & non ingrediantur clausuram aliarum monialium, nisi in casibus ex earum constitutionibus permisso, & de earum dominibus exire non possint pro hujusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia ordinarii, vel earum superiorum. Et de cætero nullæ alias conversæ professæ recipi amplius, etiam de consensu suorum superiorum vel prælatorum possint. Quod si adversus hanc nostram prohibitatem recepta fuerint, illarum recepicio nulla, irrita, & inanis sit, prout ex nunc nullam, ac irritam facimus & annullamus. Quod si prædicto modo necessitatibus monialium & mulierum terrarum prædictarum succurri sufficienter non poterit, mandamus ipsis ordinariis & superioribus earum, ut ipsi provideant de aliis personis piis, & Deo devotis, quæ fidelium eleemosynas colligant, vel alias eo meliori & commodiori modo, quo fieri poterit, etiam ex opere manuum ipsarum monialium & mulierum prædictarum, arbitrio ordinariorum & superiorum earundem, prout eis congruentius expedire videbitur, provideatur & succurratur. Et ne propter monialium numerum excessivum clausuræ observatio violetur, inharentes etiam similiter dispositioni dictæ constitutionis Bonifacii, & Concilii Tridentini decreto, monialibus prædictis, & illarum superioribus & ordinariis districte inhibendo præcipimus & mandamus, ne plures in earum monasteriis recipient & admittant, sive recipi & admitti permittant, quam ex propriis redditibus ipsorum monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commode sustentari possint. Mandantes propterea, in virtute sanctæ obedientiæ, sub oblatione divini judicii & interminatione maledictionis æternæ, universis venerabilibus fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in civitatibus & dioecesi propriis nostris publicari faciant, ac in monasteriis monialium sibi ordinario jure subjectis, in his vero quæ ad Roman. medie vel immediate spectant Ecclesiam, sedis Apostolicæ auctoritate, una cum superioribus corundem monasteriorum, clausuram, ut præmititur, quam primum poterint, servari procurent, contradicentes atque rebellis, per censuram Ecclesiasticam, applicatione postposita, compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Ac, ut hoc tam salutare decretum facilius observetur, omnes Principes seculares, & alios dominos, & magistratus temporales rogamus, requirimus, & obsecramus per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum injungentes, quod in premisis omnibus, eisdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis monialium superioribus affiant, ac suum favorem & auxilium praestent, ac impedientes pœnis etiam temporalibus afficiant.

C A P. III.

Incidii, infirmitatis, lepre, vel Epidemie necessitate, monialibus egrediendi a clausura non denegatur postulata facultas.

Idem.

D Ecori & honestati omnium sanctimonialium, quarum Jesus Christus Dominus noster sponsus est, ut in puritate & castitate superædificantes in ipso feliciter inhabitate valeant, consulentes, ea quæ illarum existimationi detrahere possent, decet nos consulto summovere. Sane periculo & scandalo plena res est, ac regulari observantia vehementer adversatur, sanctimoniales aliquando parentes, fratres, sorores, aut alios agnatos vel cognatos, neconon monasteria, & alia, filiations nuncupata, etiam eis subiecta visitandi, aut infirmitatis causa, aliove prætextu a monasteriis exire, & per secularium personarum domos discurrere & vagari, quo veluti colore eximium quoque honestatis & pudicitiae decus in discrimen committunt. Un-

C A P. IV.

Prelati & alii monasteriorum monialium curam habentes in casibus tantummodo urgentis necessitatis parvo comitatu ea ingrediantur.

Gregorius XIII. ex Concilio Tridentino.

D Ubis, quæ emergunt, declarationis remedium expedit adhibere. Cum igitur super eo, quod optima ratione Concilium sanxit Tridentinum, deinde in constitutione fel record. Pii Papæ V. prædecessoris nostri, Nonis Julii, Pontificatus fui anno tertio, atque item

fia.

statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus ordinariis, & superioribus eorum, ut curent, colligi fide, item nostra, idibus Junii, Pontificatus nostri anno quarti editis fait provisum, ne cui in posterum, nisi in casibus necessariis septa monasteriorum monialium ingredi concederetur licentia, a nonnullis dubitatum fuisse sciamus circa personas, quæ alterius ad id licentia non indigent, sed sui auctoritate officii nituntur, an licet eis pro libito suæ voluntatis hujusmodi septa ingredi, vel potius servare debeat ipsi quoque regulam a Concilio prescriptam. Nos omnem hæsitationis materiam tollere, & viam scandalis præcidere, ac sanctimonialium quieti consulere volentes, harum tenore auctoritate Apostolica declaramus Prælatos omnes, tam seculares, quam regulares, quibus cura & regimen monasteriorum monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingre-

FINIS LIBRI TERTII.

S E P T I M I D E C R E T A L I U M L I B E R Q U A R T U S .

TITULUS I.

DE MATRIMONIIS,
ET SPONSALIBUS.

C A P. I.

Qui spe obtainenda dispensationis matrimonium contrabunt in gradibus prohibitis, in posterum Pontificio gratia per hujusmodi dispensationes non gaudent, etiam si ex copula sequita sit proles.

Paulus IV.

A B ea ipsa die, qua divina bonitas nos (licet tanto oneri impares) regendæ universalis ejus Ecclesia præficere dignata est, nunquam cessavimus cogitare, quo pacto singuli abusus nostra diligenter tollerentur, diversas superinde constitutiones juxta casum exigentiam quotidie promulgando, & publicando. Hinc est, quod cum (sicut nobis nuper innotuit) a nonnullis annis circa introductum sit, ut qui matrimon. in secundo consanguinitatis, vel affinit. gradu contrahere antehant, scientes se dispensationem a sede Apostolica super hujusmodi matrimon. contrahendo obtinere non posse, sub fiducia illam super eodem matrimon. postquam contractum fuerit, reportandi, in matrimon. ipsum de facto contrahant, & carnali copula consummum, excommunic. sententiam, in Concil. Vien. contra matrimon. in gradibus prohibitis scienter contrahentes promulgatam damnabiliter incurriendo. Et deinde sub prætextu, quod si divortium fierient, gravia exinde inter eos, & eorum consanguineos & affines scandala possent verisimiliter exoriri, & mulier

perpetuo diffamata remaneret, absolutionem necessariam, & dispensationem opportunam, quas sibi debitas concedi expostulent, sive absolutionem, dispensationem (quas alias non obtinerent) eo prætextu ut plurimum reportent in scandalum plurimorum. Nos considerantes præmissa causam tribuere delinquendi, & incestum committendi, & ex delicto, loco pœnae, commodum, & appetitus satisfactionem reportari, malitiis hominum occurrente volentes, per has nostras omnibus innotescere volumus, quod nos lapso tempore, infra quod notitia præsentium in partibus, ex quibus similes dispensationes peti contingit, verisimiliter haberi potuerit, absolutiones, & dispensationes hujusmodi ex prætextu prædicto, etiam si proles ex matrimonio sic contracto subsecuta fuerit, nullatenus, sed solum ex causa urgentissima pro bono publico, & a jure considerata, per nos tantum, & non alium approbanda, concedemus, & quod dispensationes ex alia causa nostris temporibus perpetuo exulabunt, quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicantes. Rom. Idib. Dec. 1555.

Eadem constitutionem prius Clemens VII. intrulit, quam habebas infra eod. cap. 3.

C A P. II.

Publicæ honestatis, que ex sponsalibus contrahitur, impedimenti nullus, aut parum frequens est usus, quoniam sponsalia de futuro quans rarissime fuent, longeque major sit probitionis ratio in matrimonio per verba de præsenti contracto, quam in sponsalibus de futuro.

A a a a a

Pius

Pius V.

Ad Romanum spectat Pontificem, sua sollicitudine diligenter providere, ut sacerorum Conciliorum decreta ita sua declarationis adminiculo dilucidentur, quod nulla desuper dubitandi occasio cuiquam relinquitur.

Sane ad aures nostras pervenit, multos esse, qui dubitent, an decretum oecumenici Concil. Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 3. quo cavetur impedimentum publica honestatis, ubi sponsalia a valida non fuerint, prorsus tolli; ubi vero valida fuerint, non excedere primum gradum, cum in ulterioribus gradibus non possit hujusmodi prohibitus servari, de sponsalibus per verba (ut ajunt) de futuro tantum conceptis intelligatur, vel etiam matrimonia per verba de praesenti contracta, non tamen consummata, qua interdum sponsalia appellantur, comprehendat, ita ut etiam eo casu impedimentum inde proveniens sublatum fuerit.

Nos itaque, ut omnis difficultas, dubitatioque tollatur, attentes, quod sponsaliorum appellatione, qua dictum Concilium uitit, non nisi improprie matrimonium verbis de praesenti conceptis contractum continetur, quod agitur de correctione juris veteris, quo casu secundum proprietatem verborum duntaxat procedendum est, praesertim cum longe majorem rationem prohibitions in matrimonio per verba de praesenti contracto, quam in sponsalibus de futuro, vigeat a nemine dubitetur: idcirco motu proprio, auctoritate Apostolica, tenore presentium declaramus & diffinimus, decretum Concilii hujusmodi omnino intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio sic ut praefertur contracto, sed in eo durate adhuc impedimentum, in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante praedictum decretum Concilii introductum erat.

C A P. III.

Qui intra gradus prohibitor scienter matrimonium contrahere presumperit, sive dispensationis consequenda carere debet.

Clemens VII.

Quia plerunque in futorum eventibus imbecillitas humani iudicij adeo fallitur, ut quod utille non folum conjectura, sed etiam attenta & provida consideratio pollicebatur, id prorsus inutile, ac animarum saluti maxime damnum reperiatur, propterea nonnunquam expedit, ut gratia, quae olim consulto, & rationabili de causa concedi videbantur, multo consultius in posterum degenerent, id quod necessitas praesentis provisionis evidenter ostendet. Sane postquam fel. record. Clemens b Papa V. predecessor noster, in Concilio Viennensi eos, qui divino timore postposito, in gradibus consanguinitatis & affinitatis contra canonicas sanctiones matrimonia scienter in suarum periculum animarum contrahere presumperent, excommunicationis sententia ipso facto decreverat subjecere, praecipiendo Ecclesiarum prelatis, ut tales, tamdiu excommunicatos publice nunciantur, seu nunciari facient, donec separarentur ab invicem, & beneficium absolutionis obtinerent. Sedes Apostolica & Romani Pontificis predecessores nostri, confiderantes gravia oriri posse scandala, si matrimonia hujusmodi scienter contracta & carnali copula consummata per divortium dirimerentur:

a Philip. Franc. c. ex sponsalib. de sponsal. in 6. b Clem. V. en Conc. Vienensis. ut habetur in Clem. tit. 1. c. 1. de consang. & affinit. decretum tulit, quo scienter contrahens matrimonium in gradu consanguinitatis, vel affinitatis prohibito, vel cum monialib. excommunicatur ipso iure, & publicari debet & vitari, de hoc re vide Concil. Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 5. & Becc. Antonini tract. de excommunic. cap. 24. Covarr. lib. 4. part. 2. e. 3. §. 2. num. 8.

ad obviandum hujusmodi scandalis & ne mulieres permuto diffamatæ remanerent, inducebantur ad dispensandum illis, qui in gradibus hujusmodi prohibitis, matrimonia ipsa scienter contraxissent. Propter quod multi volentes in gradibus prohibitis matrimonia contrahere, ac sperantes veniam & absolutionem ac dispensationem a sede praedicta facilis obtainere posse, illa passim contrahere, & carnali copula sub ea spe consummare presumperunt. Quae abusio & corruptela, cum tamdiu, propter inventariam hominum malitiam, & nimiam dictæ sedis in absolvendo ac dispensando facilitatem, adeo creverit, ut cupientes in gradibus prohibitis hujusmodi contrahere nullo pacto id facere vereantur, & unde scandalis remedia petebantur, inde scandalorum materia & occasio nata videatur. Nos, quorum interest agrum Domini ita coleare, ut virtutes in eo crescant, abusiones vero quæcumque tollantur, ac malis moribus via & aditus omnis præcludatur, hujusmodi fraudibus & dolis, per quos multi dispensationes in præjudicium animarum a nobis extorquere, ac clementia & misericordia Apostolica sub spe venire, ut experientia rerum magistra docet, peccandi viam pandit, abuti non cessent, obviare volentes, habita super his cum fratribus nostris matura deliberatione, de ipsorum fratum consilio, omnibus denuntiandum seu intimandum duximus, quod in posterum cum illis, qui in gradibus prohibitis matrimonia scienter contrixerint, etiam illa consummaverint, non intendimus dispensare, sed illa (scandalis, quæ oriri posse formidaretur, minime attentis) omnino separati mandabimus, absolutionem duntaxat potestibus misericorditer concessuri, cum gratia dignus non sit, qui canonum conditorem contemnit, illaque cum anima sua detimento injuriam facit. Romæ 16. Calend. Septembr. 1524.

TITULUS II.
DE CONSANGUINITATE, ET

AFFINITATE.

C A P. I.

Gradus consanguinitatis, qualitates remotiores & propinquiores, sunt exponenda in dispensationibus.

Pius IV.

Sicutissimus in Christo pater & Dominus Pius (divina providentia) Papa IV. ad cuius notitiam pervenit, quod multi viri, mulieresque invicem diversis consanguinitatis seu affinitatis gradibus, ex communi seu ab eodem stipe surgentibus conjuncti, matrimonii vinculo copulari cupientes, dispensationem super remotiori gradu a sanctitate sua, & Rom. Pontifice pro tempore existente, vel sed. Apostol. solent impetrare, absque eo, quod dispensanti aliquam gradus propinquioris, qui forsan expressus Pontificem, aut sedem a dispensando vel averteret, vel certe retardaret, cognitionem suggerant, literas postmodum super gradu propinquiori declaratorias, juxta constitutiones fel. rec. Greg. XI. & Clem. VI. Rom. Pont. sanctitatis sua praedecessorum desuper respetive editas, inscio dispensante expediri procurantes. Circumspectius deinceps in hujusmodi dispensationibus concedendis procedere, ac propterea cuncta prorsus obsecula, & quicquid dispensationi concedenda verisimiliter obesse posset, ne videlicet aliquid ab ipso dispensante rerum ignaro, contra mentem suam, in animarum contrahentium periculum emergat, clarius judicari, sequente de singulis obstaculis plene certiorari volens. Quod in quibusunque dispensationibus, quas pro matrimonio, scienter vel ignorantem contracto vel contrahendo, in quibusvis prohibitis consanguinitatis & affinitatis, seu mixtis gradibus, ab eadem sanctitate sua, vel quovis Romano Pontifice successore suo pro tempore existente, seu dicta

C A P. III.

Declaratio circa impedimenta cognationis spiritualis.
Idem.

Cum illius vicem, licet minime suffragantibus meritis, & vident oculi æquitatem, officii nostri debitam prosequiur actionem, si obscuros sacerorum canonum sensus ita aperte studemus, ut piis Christifidelium mentibus nulla dubitandi occasio relinquitur.

Sane licet ex eo, quod in Concilio Trid. decretum fuerit cognationem spiritualem inter eos tantum contrahi, qui suscipiunt baptismatum a de baptismo, ac baptizatum ipsum, & illius patrem, & matrem, necnon baptizantem, & baptizatum baptizatique patrem, & matrem, in reliquis personis, quæ per antiquos canones occasione cognationis hujusmodi contrahere prohibebantur, omne impedimentum sublatum esse videatur, adhuc tamen ab aliis dubitari accepimus, an saltem impedimentum cognationis spiritualis hujusmodi inter maritum, vel uxorem suscipientis, & baptizatum, necnon inter maritum, vel uxorem suscipientis, & patrem, ac matrem baptizati vigear, propterea quod prohibitum de uno conjugi de altero etiam prohibitum esse videatur.

C A P. II.

Declarationes Concilii Trid. circa impedimenta cognationis spiritualis, & affinitatis ex fornicatione quosd matrimonia post confirmationem Concilii contracta, & de cetero contrahenda.

Pius V.

Sicutissimus in Christo pater, ac Dominus Pius divina providentia Papa V. ad cuius notitiam pervenit, quod eum in decretis facili Concilii & Trident. certæ tantum personæ enumerentur, inter quas duntaxat cognatio spiritualis deinceps contrahatur, ab aliquibus revocatur in dubium, an qui ultra personas in dictis decretis enumeratas b quo modo cognatione spirituali ante confirmationem dicti Concilii conjuncti erant, absque dispensatione Apostolica matrimonium post dictam confirmationem contrahere potuerint, ac hodie de cetero contrahere possint, cum ante pœnitentiam confirmationem id facere de jure minime licet.

Et insuper cum in eisdem decretis statuatur affinitatem, quæ ex fornicatione contrahitur, in illis solummodo attendi debere, qui primo, vel secundo affinitatis gradu conjungantur, ab aliquibus pariter dubitetur, ac matrimonia inter personas, quæ ante confirmationem dicti Concilii tertio, vel ulteriori hujusmodi affinitatis gradu conjunctæ erant, post confirmationem ejusdem Concilii absque dispensatione Apostolica contracta, & quæ deinceps contrahiri contigerit, dirimi debeant.

Sanctitas sua ad tollendum omne dubium eos, qui ante confirmationem praedicti Concilii cognationem spiritualem contraherunt, dummodo non sint ex personis in dictis decretis enumeratis, & inter quas tantum Concil. volunt deinceps contrahere hanc cognationem spiritualem, matrimonii vinculo inter se absque dispensatione aliquilibere, & licite copulari posse, ac matrimonia etiam post confirmationem hujusmodi, absque dispensatione sedis Apostolicae inter eas jam contracta valere, plenamque roboris firmitatem obtinere. Et similiter matrimonia post confirmationem Concilii absque dispensatione Apostol. sequuta, & quæ de cetero sequentur inter personas, quæ ante dictam confirmationem affinitatem (infra tamen secundum gradum ex fornicatione provenientem) contraherant, propter hujusmodi affinitatem dirimi non debere, sed valida, & efficacia existere declaravit.

a Vid. c. non plures. de cons. dist. 4. &c. quamvis. de cognat. spirit. in 6. c. super quibus. c. p. 7. t. c. fin. 30. q. 3. c. 1. super eos, & fere per totum de cognat. spirit. cap. 1.

ANIMADVERSIO AD LECTOREM.

Juris Pontificii librorum is, qui tractat de matrimonio, & pertinentibus ad conjugia, brevior semper & compendiosor est, quamobrem ut hic sebimus decretalium responderet, quarti libri coronidem hic adscriptissimus. Qui vero consanguinitatis, & affinitatis voluerit latius investigare singulares regulas, audeat finem Epistol. decret. hujus editionis, ubi declaratur arbor consanguinitatis.

FINIS LIBRI QUARTI.